

ΕΚΘΕΣΕΙΣ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1975

ΚΕΝΤΡΟΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Συνοπτική έκθεσις πεπραγμένων τοῦ ἔτους 1975

Α'. Λεξικόν.— Συνεχίζεται ἡ ἐκτύπωσις τοῦ Β' ἡμιτόμου τοῦ τετάρτου τόμου.

Β'. Ἀποδελτίωσις - λημματογράφησις.— Κατὰ τὸ λήγον ἔτος ἀπεδελτιώθησαν 70 χειρόγραφα γλωσσικοῦ ὕλικου ἐκ διαφόρων περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος, ἀριθμοῦντα 16.500 σελίδας. Τὰ ἐκ τούτων προκύψαντα δελτία λημμάτων ἀνέρχονται εἰς 160.000.

Διὰ τὴν ἀποδελτίωσιν εἰργάσθησαν οἱ συντάκται Τ. Γιοχάλας, Σ. Κατσουλέας, Ἀναστασία Κατσίκη, Ἐλευθερία Γιακουμάκη, Μαρία Μήλα - Φλωριᾶ, Γ. Ντελόπουλος, Α. Μπουσμπούκης, Αἰκ. Φλεριανοῦ καὶ ὁ γραφεὺς Ἐμμ. Ρενιέρης. Πρὸς τούτοις ἐπὶ ἀναθέσει ἔργου ἀποδελτιώσεως εἰργάσθησαν καὶ αἱ Ἀλίκη Μπελιᾶ, Ἀναστασία Ξηρομερίτου καὶ Ἀναστασία Μακρῆ.

Τμήματος τοῦ ὕλικου τούτου ἐγένετο λημματογράφησις ὑπὸ τῶν συντακτῶν Δ. Κρεκούκια, Ν. Κοντοσοπούλου καὶ Τ. Γιοχάλα καὶ ἐν συνεχείᾳ ἔνταξις εἰς τὸ Ἀρχεῖον τοῦ Κέντρου κατ' ἀλφαβητικὴν σειρὰν ὑπὸ τῆς συντάκτιδος Ἐλευθερίας Γιακουμάκη, ὥστε καθίσταται δυνατὴ ἡ χρῆσις τοῦ ὕλικου αὐτοῦ κατὰ τὴν σύνταξιν τῶν ἄρθρων τοῦ Λεξικοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ πᾶσαν ἄλλην συναφῆ ἐπιστημονικὴν ἔρευναν.

Ἐπειδὴ ὁμως γλωσσικῶς δὲν ἀντιπροσωπεύεται εἰς τὸ Ἀρχεῖον τοῦ Κέντρου ὀλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς χῶρος, δέον ὅπως συνεχισθῇ ἀπροσκόπτως ἡ ἀποδελτίωσις ὅχι μόνον χειρογράφων ἀλλὰ καὶ ἐντύπων γλωσσικῶν μελετῶν, ὥστε νὰ καλυφθοῦν τὰ ὑπάρχοντα κενὰ τοῦ Ἀρχείου καὶ ἡ σύνταξις τῶν ἄρθρων συντελῆται κατὰ τρόπον πληρέστερον.

Γ'. Γλωσσικαὶ ἀποστολαί.— Αἱ προγραμματισθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Κέντρου

ἀποστολαὶ τῶν συντακτῶν πρὸς συλλογὴν γλωσσικοῦ ὕλικου ἐγένοντο κατὰ τὸ θέρος εἰς τὸν Μακεδονικὸν χῶρον, ἦτοι ὁ συντάκτης Δ. Κρεκούκας μετέβη εἰς τὴν περιοχὴν Δεσκάτης, ὁ Ν. Κοντοσόπουλος εἰς τὴν περιοχὴν Κιλκίς, ὁ Στ. Κατσουλέας εἰς τὴν Ἑορδαίαν, ὁ Γ. Ντελόπουλος εἰς τὴν περιοχὴν Φλωρίνης, ὁ Α. Μπουσμπούκης εἰς τὴν περιοχὴν Ναούσης καὶ ἡ Μαρία Μήλα-Φλωριᾶ εἰς περιοχὴν τοῦ νομοῦ Θεσσαλονίκης.

Δὲν μετέβησαν εἰς ἀποστολὴν ἡ συντάκτις Ἑλευθερία Γιακουμάκη, ἡ Ἀναστασία Κατσίκη καὶ ὁ Τίτος Γιοχάλας, ὡς εὐρισκόμενος εἰς ἐπιστημονικὴν ἀποστολὴν ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ.

Ἡ συλλογὴ τοῦ ὕλικου ἐγένετο κυρίως ἐπὶ τῇ βάσει ἐδικοῦ ἐρωτηματολογίου συνταχθέντος ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Κέντρου, ἵνα παραλλήλως ἐκ τοῦ συγκεντρωμένου γλωσσικοῦ ὕλικου διευκολύνεται καὶ ἡ συμπλήρωσις τῶν ἐδικῶν ἐρωτηματολογίων διὰ τὴν σύνταξιν τοῦ Γλωσσικοῦ Ἀτλαντος.

Δ'. Χειρόγραφα — Ἐὰν εἰς τὸ Κέντρον εἰσαχθέντα χειρόγραφα ἀνέρχονται εἰς 32, ἐξ ὧν 6 ἐξ ἀποστολῆς τῶν συντακτῶν, 25 ἐκ δωρεᾶς τῆς ἐν Ἀθήναις Γλωσσικῆς Ἑταιρείας ὡς ὑποβληθέντα πρὸς κρίσιν εἰς τὸν κατὰ τὸ 1975 ἐνεργηθέντα ὑπ' αὐτῆς Γλωσσικὸν Διαγωνισμόν καὶ 1 ὡς δωρεὰ εἰς τὸ Κέντρον ὑπὸ τοῦ κ. Β. Βετσοπούλου.

Ε'. Ἐκδόσεις. — Ἐξετυπώθησαν ἐπιμελεῖα τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Κέντρου Δ. Βαγιακάκου ὡς παραρτήματα ὑπ' ἀριθμ. 2 καὶ 3 τοῦ Λεξικογραφικοῦ Δελτίου:

1. Γ. Χατζιδάκι, *Γλωσσολογικαὶ ἔρευναι, τόμος δεύτερος*, σσ. 620.

Ἐνταῦθα περιλαμβάνονται 84 γλωσσικαὶ πραγματεῖαι τοῦ Γ. Χατζιδάκι, δημοσιευθεῖσαι εἰς διάφορα Ἑλληνικὰ καὶ ξένα περιοδικά.

Τοῦ τόμου τούτου, ὡς καὶ τοῦ ἐκδεδομένου ἤδη τὸ 1932 πρώτου τόμου, ἐγένετο λεπτομερὴς ἀποδελτίωσις ὑπὸ τῶν συντακτῶν Ἑλ. Γιακουμάκη, Α. Κατσίκη, Στ. Κατσουλέα, Α. Μπουσμπούκη, Γ. Ντελοπούλου καὶ κατηρτίσθη πίναξ λέξεων ὑπὸ τῆς Ἑλ. Γιακουμάκη καὶ τοῦ Στ. Κατσουλέα. Ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Κέντρου καταρτίζεται καὶ ὁ πίναξ πραγμάτων τοῦ τόμου. Σχετικὴ παρ' αὐτοῦ ὡσαύτως εἰσαγωγὴ διὰ τὸ ἔργον τοῦ Γ. Χατζιδάκι θὰ δημοσιευθῆ εἰς τὸν τόμον αὐτόν.

2. Γ. Χατζιδάκι, *Einleitung in die neugriechische Grammatik*, Leipzig 1892, σσ. 464.

Τοῦ ἔργου τούτου, τὸ ὁποῖον εἶναι βασικὸν διὰ τὴν μελέτην τῆς Νέας Ἑλληνικῆς, καὶ τὸ ὁποῖον ἀπὸ μακροῦ εἶχεν ἐξαντληθῆ, ἐγένετο φωτομηχανικὴ ἀνατύπωσις. Τοῦ κειμένου προτάσσεται ἐνημερωτικὴ εἰσαγωγὴ ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Κέντρου καὶ μετάφρασις αὐτῆς εἰς τὴν Γερμανικὴν.

Γ'. Πρόγραμμα εκδόσεων.—Τὸ Κέντρον ἔχει ἀρχίσει τὴν σχετικὴν προεργασίαν διὰ προσεχῆ ἔκδοσιν τῶν κάτωθι ἔργων :

1. Δ. Βαγιακάκου - Ν. Κοντοσοπούλου, *Ἑλληνικὰ διαλεκτικὰ κείμενα μετὰ σχετικῆς εἰσαγωγῆς, γλωσσικῶν παρατηρήσεων, βιβλιογραφίας καὶ μεταγραφῆς τῶν κειμένων εἰς τὸ διεθνὲς φωνητικὸν ἀλφάβητον.*

2. Δ. Βαγιακάκου, *Σχεδιάσμα τῶν τοπωνυμικῶν καὶ ἀνθρωπωνυμικῶν σπουδῶν ἐν Ἑλλάδι 1833-1975. Εἰσαγωγή καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία.*

3. Τ. Γιοχάλα, *Ἐκδοσις τοῦ Ἑλληνοαλβανικοῦ Λεξικοῦ τοῦ Π. Κουπιτόρη. Εἰσαγωγή - Σχόλια - Γλωσσικαὶ παρατηρήσεις - Βιβλιογραφία.*

Ζ'. Γλωσσικὸς Ἄτλας.—1. Γλωσσικὸς Ἄτλας τῆς Ἑλλάδος: Συνεχίσθη ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ ἢ προπαρασκευαστικὴ ἐργασία ἐπὶ τῇ βάσει τῶν χειρογράφων τοῦ Κέντρον διὰ τὴν σύνταξιν τοῦ Γλωσσικοῦ Ἄτλαντος τῆς Ἑλλάδος.

2. Γλωσσικὸς Ἄτλας τῆς Εὐρώπης: Ὡς πρὸς τὴν συμμετοχὴν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ ἐν Νjimegen Γλωσσικοῦ Ἄτλαντος τῆς Εὐρώπης ὁ Διευθυντὴς τοῦ Κέντρον καὶ ὁ συντάκτης Ν. Κοντοσόπουλος ἐν συνεργασίᾳ καθώρισαν 78 σημεῖα ἐρεῦνης τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου. Πλὴν τῶν 7 σημείων ἅτινα ἠρευνήθησαν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, συνεπληρώθησαν σχετικὰ, ἕκαστον ἐκ 546 ἐρωτημάτων, τεύχη ἐκ 18 περιοχῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου, αἵτινες εἶναι: Αἰδηψός, Ἀνώγεια Κρήτης, Ἀπείρανθος Νάξου, Ἐπανομὴ Θεσσαλονίκης, Θάνος Λέσβου, Καλλικράτης Κρήτης, Καρδαμύλη Μάνης, Καρπενήσι Ἀκαρνανίας, Κίττα Μάνης, Κοροικὴ (Ἀποικία Μανιατῶν), Λιβαδιά, Μόσχος Ἡρακλείου Κρήτης, Νάουσα Μακεδονίας, Πολύκαστρον Κιλκίς, Πλωμάρι Μυτιλήνης, Πύργος Ἡρακλείου Κρήτης, Σπάρτον Ἀκαρνανίας, Τυρὸς Τσακονιάς.

Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου εἰργάσθησαν ὁ Διευθυντὴς καὶ οἱ συντάκται Ν. Κοντοσόπουλος καὶ Στ. Κατσουλέας.

Η'. Ὀνοματολογικὸν Ἀρχεῖον.—Ἐπειδὴ τὰ ὀνόματα (βαπτιστικὰ καὶ ἐπώνυμα) ἀποτελοῦν βασικὸν στοιχεῖον τῆς γλώσσης καὶ ἐπειδὴ κατὰ τὴν σύνταξιν τῶν ἄρθρων τοῦ Λεξικοῦ, ὁσάκις τὸ λῆμμα ἀπαντᾷ καὶ ὡς ὄνομα, ἀναφέρεται τὸ ὄνομα εἰς τὴν οἰκείαν θέσιν τοῦ ἄρθρου, ὁ Διευθυντὴς τοῦ Κέντρον ἐπρογραμμάτισε τὴν σύστασιν Ὀνοματολογικοῦ Ἀρχείου.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐξήτησε διὰ τῆς Ἀκαδημίας καὶ ἐχορηγήθη δωρεὰν εἰς τὸ Κέντρον πλήρης σειρὰ τῶν ἐκλογικῶν καταλόγων ὀλοκλήρου τῆς χώρας. Τούτων θὰ ἀρχίσῃ συντόμως ἡ ἀποδελτίωσις πρὸς συγκρότησιν τοῦ Ὀνοματολογικοῦ Ἄτλαντος ΠΑΑ 1975

γικοῦ Ἀρχείου, τὸ ὁποῖον θὰ συμβάλῃ τὰ μέγιστα εἰς τὴν μελέτην τῶν ὀνομάτων καὶ τοπωνυμίων ἐν Ἑλλάδι.

Θ'. Βιβλιοθήκη.— Εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Κέντρου εἰσῆχθησαν εἴτε δι' ἀγορᾶς εἴτε διὰ δωρεᾶς 100 τόμοι βιβλίων καὶ περιοδικῶν.

Ι'. Μεταβολαὶ εἰς τὸ προσωπικόν.— Τὴν 3ην Ἰανουαρίου ἀνέλαβεν ὑπηρεσίαν ἐπὶ 7ῳ βαθμῷ ὁ καθηγητὴς τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως Ἀντώνιος Μπουσμπούκης, προκηθὴς κατὰ τὸν διενεργηθέντα ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας διαγωνισμὸν πρὸς πλήρωσιν κενῆς ἐν τῷ Ἀρχείῳ θέσεως, τὴν δὲ 6ην Αὐγούστου ἀπεχώρησε τῆς ὑπηρεσίας ἢ συντάκτις Αἰκατερίνη Φλεριανοῦ, ὑποβαλοῦσα παραίτησιν.

ΙΑ'. Συμμετοχὴ εἰς Συνέδρια.— 1. Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Κέντρου Δ. Βαγιακάκος μετέσχεν α') ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν ἐν Νέα Ὑόρκῃ (5-26 Μαρτίου) Σύνοδον τῶν Εἰδικῶν τοῦ Ὄργανισμοῦ Ἠνωμένων Ἐθνῶν διὰ τὴν τυποποίησιν τῆς γραφῆς τῶν Γεωγραφικῶν Ὄνομάτων. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου ταύτης ὁ κ. Βαγιακάκος ἐξελέγη μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Ὄνοματοθεσίας τῶν ἐξωγητῶν σωμάτων.

β') Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Κέντρου μετέσχεν ἐπίσης εἰς τὸ ἐν Βέρνη (25-29 Αὐγούστου) 12ον Διεθνὲς Συνέδριον Ὄνοματολογικῶν Σπουδῶν, ἔνθα προέβη εἰς ἀνακοίνωσιν ὑπὸ τὸν τίτλον: *Les mots χώρα, χωρίον - κόμη, πόλις comme noms de lieux.*

Ὁ κ. Βαγιακάκος κατὰ τὴν Συνεδρίαν τοῦ Comité International de Sciences Onomastiques ἐξελέγη παμψηφεί μέλος αὐτοῦ.

γ') Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Κέντρου διετέλεσε μέλος τῆς Ὄργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Α' Διεθνoῦς Συνεδρίου Πελοποννησιακῶν Σπουδῶν ἐν Σπάρτῃ (7-14 Σεπτεμβρίου). Εἰς τὸ Συνέδριον τοῦτο προέβη καὶ εἰς δύο ἀνακοινώσεις, μίαν ἐν ὀλομελείᾳ ὑπὸ τὸν τίτλον: «*Αἱ γλωσσικαὶ καὶ λαογραφικαὶ σπουδαὶ διὰ τὴν Πελοπόννησον*» καὶ ἑτέραν ὑπὸ τὸν τίτλον: «*Ἡ συμφιλίωσις ἐν Μάνῃ (τρέβα - ἀγάπη - ψυχικόν) ἐν σχέσει πρὸς παρόμοιον ἔθιμον μαρτυρούμενον εἰς μεσαιωνικὰ κείμενα*».

2. Ὁ συντάκτις Δ. Κρεκούκιας μετέσχεν α') εἰς τὸ Β' Συμπόσιον Λαογραφίας τοῦ Βορειοελλαδικοῦ χώρου εἰς Κομοτηνὴν (19-23 Μαρτίου) δι' ἀνακοίνωσεως ὑπὸ τὸν τίτλον: «*Μαγικοὶ τρόποι θεραπείας ἀσθενῶν εἰς τὸν λαὸν τῆς Θράκης*».

β') Εἰς τὸ Γ' Ἐθνικὸν Βυζαντινὸν - Νεοελληνικὸν Συνέδριον εἰς Νεάπολιν - Παλέρμον Ἰταλίας (14-18 Μαΐου) δι' ἀνακοινώσεως ὑπὸ τὸν τίτλον: «*Sorran-*

vivenza di alcune tradizioni bizantine fisiognostiche fra il popolo neogreco».

γ') Εἰς τὸ Α' Διεθνὲς Συνέδριον Πελοποννησιακῶν Σπουδῶν (7-14 Σεπτεμβρίου) δι' ἀνακοινώσεως ὑπὸ τὸν τίτλον: «*Μαγικοθεραπευτικὰ βότανα εἰς τὴν Μεσσηρίαν*» καὶ

δ') Εἰς τὸ Γ' Διεθνὲς Συνέδριον τῶν Μεσογειακῶν Γλωσσικῶν Σπουδῶν εἰς Παλέρμον Σικελίας (7-11 Ὀκτωβρίου) δι' ἀνακοινώσεως ὑπὸ τὸν τίτλον: «*Distici marinareschi e pescatori nelle isole dell' alto Ionio*».

3. Ὁ συντάκτης Ν. Κοντοσόπουλος μετέσχεν α') εἰς τὸ Σεμινάριον Γλωσσολογίας τοῦ Ἰνστιτούτου Φωνητικῆς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Νανσὺ Γαλλίας (20-30 Ἀπριλίου), ὅπου προέβη εἰς διάλεξιν μὲ θέμα: «*Rhéphenomenes phonétiques caractéristiques des dialectes néo-helléniques*».

β') Εἰς τὸ Α' Διεθνὲς Συνέδριον Πελοποννησιακῶν Σπουδῶν ἐν Σπάρτῃ (7-17 Σεπτεμβρίου), ἔνθα προέβη εἰς ἀνακοίνωσιν μὲ θέμα: «*Περὶ τῆς ἀνάγκης μελέτης τῆς ἐν Πελοποννήσῳ λαλουμένης μορφῆς τῆς Νεοελληνικῆς γλώσσης*».

γ') Εἰς τὸ Γ' Διεθνὲς Συνέδριον Μεσογειακῶν Γλωσσικῶν Σπουδῶν εἰς Παλέρμον Σικελίας (7-11 Ὀκτωβρίου) δι' ἀνακοινώσεως ὑπὸ τὸν τίτλον: «*Les points d'enquête de l'Atlas Linguistique Méditerranéen en Grèce et le vocabulaire maritime d'Iérapétre - Crète et de Lemnos*».

4. Ὁ συντάκτης Τίτος Γιοχάλας μετέσχεν α') τοῦ 12ου Διεθνοῦς Συνεδρίου Ὀνοματολογικῶν Σπουδῶν ἐν Βέρνῃ (25-29 Αὐγούστου) δι' ἀνακοινώσεως ὑπὸ τὸν τίτλον: «*Sull'onomastica e toponomastica albanese in Grecia*».

β') Ὡς προσκεκλημένος, μετέσχε τῶν ἐργασιῶν τοῦ Β' Διεθνοῦς Σεμιναρίου Ἀλβανικῆς γλώσσης εἰς τὸ Ἰπέκ, ὀργανωθέντος ὑπὸ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Πριστίνης.

ΙΒ'. Χρῆσις τοῦ Ἀρχείου.— Κατόπιν ἀδείας τῆς Ἀκαδημίας ἐγένετο χρῆσις τοῦ ὕλικου τοῦ Ἀρχείου ὑπὸ διαφόρων ἐπιστημόνων Ἑλλήνων καὶ ξένων.

Ὁ Διευθυντῆς

Δ. Β. Βαγιακάκος